

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **D. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě ze dne 25. 12. 2020 na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2021, č. j. 14 A 18/2021 – 11,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne ze dne 24. 2. 2021, č. j. 14 A 18/2021 11, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a usnesení městského soudu

[1] Žalobou podanou u městského soudu se žalobce domáhal ochrany proti nezákonnému zásahu žalovaného, konkrétně požadoval prohlášení dvou jednání ze strany příslušníků Policie České republiky za nezákonné zásahy. Městský soud žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku ve výši 4.000 Kč. Žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků.

[2] Městský soud v záhlaví specifikovaným usnesením návrh žalobce na osvobození od soudních poplatků zamítl. Při svém posouzení vyšel z údajů uvedených ve formuláři Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 9. 2. 2021, který žalobce soudu zaslal v řízení vedeném pod sp. zn. 14 A 20/2021. V tomto prohlášení

žalobce uvedl, že jeho zaměstnavatelem je Vazební věznice Praha – Pankrác, kde vytírá podlahy, přičemž jeho průměrný čistý měsíční výdělek činí „20 rajčat“. Dále tvrdil, že má na bankovním účtu „min. 24.000 Kč“, ale nemá k němu přístup. Ke svým pravidelným výdajům pak uvedl, že měsíčně platí nájem ve výši 2.200 Kč. Konstatoval také, že je ve vazbě a nic nemá. Za své závazky označil povinnost „zaplatit 2.000 Kč za neuposlechnutí výzvy MP Kolín“ a povinnost hradit „10 piškotů měsíčně“ věřiteli M. M.

[3] Soud dospěl k závěru, že žalobce věrohodným způsobem nedoložil svá tvrzení o naprostém nedostatku finančních prostředků a nemožnosti přístupu k financím z důvodu pobytu ve vazbě. Neprokázal ani původ a skutečný rozsah finančních prostředků, z nichž hradil náklady na své životní potřeby v době pobytu na svobodě do 16. 12. 2020; je přitom zřejmé, že v této době nepochybně určitými finančními prostředky disponoval. Je obecně známou skutečností, kterou není třeba dokazovat, že každý člověk žijící standardním způsobem života má pravidelné výdaje (na bydlení, stravování, ošacení, dopravu atd.), které musí z nějakých zdrojů hradit. Existenci, výši a původ takových prostředků však žalobce soudu zamlčel a uvedl, že žádný peněžní příjem nemá. Nadto sám žalobce uvedl, že má na účtu u peněžního ústavu částku alespoň 24.000 Kč, avšak k těmto finančním prostředkům nemá přístup. Podle soudu je tak zjevné, že žalobce určitými finančními prostředky disponuje. Žalobcovo prohlášení o jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 9. 2. 2021 se proto jeví jako zcela nevěrohodné.

II. Důvody kasační stížnosti žalobce

[4] Žalobce podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost, ve které navrhl jeho zrušení a vrácení městskému soudu k novému projednání. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[5] Stěžovatel (který se v době podání kasační stížnosti nacházel ve vazební věznici) uvedl, že u sebe nemá ani nesmí mít peníze, ve věznici si peníze nelze vydělat, a nezná ani nemá osobu, která by mu peníze půjčila. Za absurdní považoval prokazování výdajů na bydlení, stravu či ošacení, které mu platí Ministerstvo spravedlnosti či Vězeňská služba. Život ve vazební věznici není standardní, nedostatek a nemožnost disponovat s finančními prostředky plyne z pravidel pobytu ve vazební věznici. Soud má u lidí pobývajících ve vazební věznici nulovou šanci porovnat příjmy, výdělky apod.

[6] Soud zneužil tísně a nevýhodné pozice (navíc v nouzovém stavu), v níž se lidé ve věznici nacházejí. Jsou zakázány návštěvy, telefon a PC, které má stěžovatel u sebe, nelze nikomu vydat. Stěžovatel nemá přístup k internetu, nemůže se spojit s bankou. Dle obchodních pravidel není cizí osoba oprávněna užít stěžovatelovy autorizační přístupy. Dopisy jsou cenzurovány a posílat jimi hesla je „stupidní“. Dopisovat si s bankou bez ověřeného podpisu je „nanič“. Stěžovatel vysvětlil, že platbu nelze ovlivnit. Kamarád reaguje sporadicky, stěžovatelovo písmo moc nepřečte a nebude za něj platit. Jeho bankovním účtem těžko může manipulovat; rodiče mu v tomto také neumí pomoci. Právní zástupce v jiné věci nemá ke stěžovatelovu účtu ani k jeho majetku přístup. Bez ověření podpisu notářem (který není ve věznici k dispozici) toto nelze ovlivnit.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nerozhodoval o stěžovatelově žádosti o osvobození od soudního poplatku, jelikož povinnost zaplatit soudní poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS, bod 27). V nyní projednávané věci stěžovatel kasační stížností napadá usnesení městského soudu, jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků. Jedná se tedy o usnesení, které upravuje pouze procesní otázky řízení o žalobě. Kasační stížnost proti takovému usnesení tak nepodléhá poplatkové povinnosti.

[8] Z odkazovaného usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 196/2014 - 19 současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již soud výše uvedl. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem nemusí být splněna. Ustanovení zástupce tak nebylo třeba k ochraně stěžovatelových práv (viz § 35 odst. 10 s. ř. s.). Kasační stížnost stěžovatele přitom byla dostatečně odůvodněná. Návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti tudíž kasační soud zamítl, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.

[9] Při hodnocení kasační stížnosti soud nejprve posuzoval, zda jsou splněny podmínky řízení. Dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou a je přípustná.

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoli za řízení odejme, popř. i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popř. neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[12] Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale umožnit přístup k soudu. Účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků proto musí v první řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady. Povinnost doložit nedostatek prostředků je tedy jednoznačně na účastníkovi řízení. Pokud ji nesplní, soud nezjišťuje majetkové možnosti účastníka z úřední povinnosti (viz rozsudky NSS ze dne 8. 7. 2011, č. j. 3 Ads 80/2011 -

122, nebo ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost nebo neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Předpokladem ovšem je, že soud žadatele v tomto směru řádně poučí (viz rozsudek NSS ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 – 34). Typicky soud zasílá žadateli k vyplnění formulář týkající se jeho majetkových poměrů a poučí ho, že ho stíhá břemeno tvrzení i důkazní, a proto neunesení jej, bude jeho žádost zamítnuta.

[13] Z předloženého spisu městského soudu je zřejmé, že soud v tomto řízení stěžovatele nepoučil o povinnosti tvrdit a prokázat nedostatek finančních prostředků, která je předpokladem pro osvobození od soudních poplatků. Soud sice mohl vyjít z Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 9. 2. 2021, které mu stěžovatel zaslal v jiném řízení vedeném pod sp. zn. 14 A 20/2021, zároveň však měl stěžovatele i v nyní posuzovaném řízení poučit, že v případě neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního bude jeho žádost zamítnuta. Stěžovatel tak mohl mít například možnost podrobněji prokázat své tvrzení, z jakých důvodů nemohl disponovat se svým bankovním účtem (jak podrobněji vysvětluje v kasační stížnosti).

[14] Pokud tedy soud měl pochybnosti o věrohodnosti stěžovatelem tvrzených skutečností, resp. považoval jeho tvrzení za nedostatečně podložená, měl ho v tomto řízení vyzvat k jejich doložení a poučit ho o neúplnosti jeho žádosti i o důsledcích nesplnění povinnosti tvrdit a doložit nedostatek finančních prostředků. To však soud neučinil a místo toho jeho žádosti bez dalšího nevyhověl. Z výše uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu přitom vyplývá, že jestliže soud považuje žadatelova tvrzení za nedostatečně konkrétní či nepodložená, může jeho žádost zamítnout jen za situace, pokud byl žadatel o své povinnosti tvrdit a doložit svoji nemajetnost náležitě poučen.

[15] V dalším řízení proto bude na městském soudu, aby stěžovatele dodatečně vyzval ke konkrétnějšímu prokázání jeho majetkových poměrů a poučil ho, že v případě nesplnění této povinnosti bude jeho žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnuta.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud tedy napadené usnesení městského soudu dle § 110 odstavec 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozhodnutí.

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odstavec 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. května 2021

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu

